

Ladislav

Klíma

Franz Böhler

Putování slepého hada
za pravdou

SYMPOSIUM

Ladislav

Klíma

Franz Böhler

Putování slepého hada
za pravdou

SYMPOSIUM

Putování slepého hada za pravdou

Der Gang der blinden Schlange zur Wahrheit

Ladislav Klíma - Franz Böhler

Přeložil Milan Navrátil

Nakladatelství Volvox Globator děkuje za odbornou pomoc a věcné poznámky při přípravě textu paní doc. PhDr. Gabriele Veselé a zejména panu PhDr. Josefu Zumrovi a dále paní PhDr. Jarmile Dubovské za laskavé zpřístupnění rukopisu Klímova díla.

Translation © Milan Navrátil, 2002

Epilogue © Josef Zumr, 2002

ISBN 978-80-7511-168-5

Z původního německého rukopisu Ladislava Klímy a Franze Böhlera

Der Gang der blinden Schlange zur Wahrheit

přeložil Milan Navrátil

Odborná revize překladu Gabriela Veselá

Doslov a poznámky Josef Zumr

Odpovědný redaktor Ladislav Dlabal

E-kniha purehtml.cz

Vydala společně nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR,

Štítného 17, 130 00 Praha 3, www.volvox.cz, jako 15. svazek edice

Symposium,

celkově jako svou 612. publikaci,

a

KNIHA, GRAFIKA, BIBLIOFILIE – KGB,

Charlese de Gaulla 13, 160 00 Praha 6, jako svou 43. publikaci

Grafický list Vladimír Kokolia

Vydání první Praha 2002

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR:

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

První kapitola

Z pustého nebe zářilo ukrutné slunce, jako olověná pamětní mince svítilo na prérii u řeky Zambezi, na úzkou stezku, která prérii protínala, a na armádu černých mravenců, připravených k boji, jež po ní pochodovala.

Najednou první řady zavrávaly; ozval se polekaný řev a vzápětí se celé vojsko v naprostém zděšení valilo nazpátek.

„Stůjte, stůjte!“ hulákal polní maršál a přitom úzkostlivě ustupoval. „Buďte přece hrdinové, zbabělci zatracení!“ Ale nic to nepomohlo. „Co se stalo?“ zajíkal se, jak ho s sebou strhával proud. „Jasnosti – přes cestu leží obrovský had a překáží nám v dalším pochodu!“

Maršál zbělel jako cukr a spěšně vydal rozkaz, aby celá armáda bez meškání a potichu o několik kilometrů ustoupila. Když se tak stalo a had nejevil žádné útočné úmysly, konala se veliká válečná porada. Nakonec se dohodli, že bude k hadovi vyslán parlamentář.

S roztřesenýma nohama se vybraný muž připotácel na místo. Had ležel stále nehnuté na stejném místě a jeho tělo tu tvořilo na cestě barikádu vysokou jako věž. Při pohledu na něj by nešťastný parlamentář byl nej raději utekl, kdyby v něm nevzklíčila myšlenka, že je had mrtvý.

„Vaše Excellence,“ zvolal přidušeným hlasem, „dovolíte laskavě, abych vám pokorně položil poníženou otázku?“ „Co byste ráčil, milý pane?“ odpověděl had mdlým hlasem. Jeho zdvořilost a zemdenost vlila parlamentáři do žil čerstvou odvahu. „Koukej se hýbat ať už jsi pryč, lotře!“ zahulákal hromově. „Jak můžu koukat, když jsem slepý!“ zasténal had. „Copak k pohybu slouží oči – k pohybu slouží nohy, ty dobytku! Povídám naposled, táhni!“ „Jak se můžu pohnout, když mě o všechny síly připravily hlad a žízeň?“ „To je mi fuk, svině podělaná! A kdo ty vlastně jsi? Hned to vyklop, a ne abys mi lhal, jinak s tebou náš válečný soud udělá krátký proces!“ „Kdo jsem? O, byl bych vám nesmírně vděčný, kdybyste mi to pověděl. Dokonce i pro Boha jsem

záhadou, jak se mi zdá. Vím jenom jedno: žiji pouze proto, abych našel olovený měďák zesnulého Indiána Razapise. Dlouhou dobu jsem ho hledal, až mi pak Merlin pověděl, že se ho zmocním, jenom když budu vlastnit bivaginální sliznici. Dlouho jsem takovou sliznici hledal, velmi dlouho, ale nadarmo, – až mi jedna stará učená krysa vyjevila, že k tomu, abych ho našel, musím poznat modrého psa a uzřít jeho útroby a tajemství. Ale i kdybych ho uviděl, jak poznám, že je modrý, když jsem úplně slepý? Dostal jsem slib, že se do mých očí navrátí světlo, když najdu vše, co hledám; ale jak to mám najít, když nevidím? Ech, ten zpropadený circulus vitiosus! Já trojnásobně nešťastný! Častokrát zapochybuji i o svém zdravém lidském rozumu!“ A z jeho nebohých očí se vykutálely veliké krůpěje slzí a v zoufalství se svíjel jako had.

„Tvá povídačka nese cejch lži na drzém čele!“ rozkřikl se mravenec, kterého to vše nijak nedojalo. „Naposledy povídám: pryč z cesty, sice tě v mžiku tisíc našich mečů probodne a srazí k zemi!“

„Takhle ne!“ ozval se náhle tenký, kvičivý hlas, jenž však byl zcela zřetelně zvyklý poroučet; byl to hlas J. V krále mravenců. Ten byl na samém počátku této historie těžce opilý a vojáci zadního šiku jeho armády ho nesli na štítech – avšak vzniklá vřava a strach z hada rychle rozptýlily mlhu jeho opojení, takže se posléze odvážil s několika vybranými válečníky vydat se za parlamentářem, až došel k hadovi. „Takhle ne! Naopak nařizuji neprodleně tomuto zasloužilému hadovi přinést jídlo a pití – ovšem bude-li ochoten mně, králi všech králů, vyprávět příběh o oloveném měďáku, bivaginální sliznici a modrém psu, a to do všech podrobností!“

Pod černými žebry krále tlouklo srdce humanisty. Často konal dobré skutky – pravda jen v případech, kdy mu to bylo k užitku; byl milostivý, neboť dobře věděl, že milost je největší oporou trůnu. – A mimoto ho víc lákalo pohodlně naslouchat hadově pohádce a přitom ležet v rozložitém stínu stébla trávy, než pochodovat dál v slunečním úpalu. Byl příznivcem múz a ve své říši bohatě podporoval veškerá umění – samozřejmě pouze tehdy, když oslavovaly jeho osobu. Při těchto vlastnostech by samozřejmě nikdy nevedl válku, kdyby přitom

také neprahl po lupu, počtách a vraždění.

„Ó, veliký králi!“ zvolal nadšeně had, „zachrániš-li mi teď život jídlem a pitím, budu ti nejenom vyprávět pohádku o olověném měď – ... chci říct pamětní minci, o bivaginální sliznici a o modrém psu, ale všechny své síly dám do tvých služeb.“

„Přineste téhle nádherné hadí osobě králiky nebo jiná zvířata a džbán plný vody z moře zvaného Zambezi. Do džbánu na důkaz své přízně vlastnoručně namíchám velké množství rumu!“ poručil král a klesl do stínu pomněnky. Obdivné odtud pozoroval hada, který ležel 2 m před ním. Had byl 6 m dlouhý a v průměru byl 30 cm široký; král byl 1 cm dlouhý a necelé 2 mm vysoký. Čtenář necht' si představit, že asi 200 kroků před ním leží jitrnice, jež se tyčí k nebesům do výše 150 m a táhne se do dále 3 km – tak se může vžít do pocitů, jež se zmocnily krále. Zároveň se však v nepatrném mozečku panovníkově pohnula jistá, dosud však nejasná myšlenka, kterou vyvolala poslední slova té obludy. Velmi pomalu se v něm vyjasňovala a krystalizovala a klubala se jako kuře ze skořápky; pomalu, ale přece jen; ač král, nepostrádal jistých schopností uvažovat. A nakonec vyskočil a zvolal ke svému uctivě žasnoucímu okolí: „Tehle had se musí stát nástrojem mých válečných plánů, mou novou zbraní, která všechno rozdrtí!“

A oslepen velikostí této myšlenky i představou své budoucí velikosti opět klesl. „Ano,“ uvažoval, „je zcela evidentní, že bude-li mi toto zvíře sloužit, všechny nepřátelské armády budou v okamžiku zničeny; postačí, aby se tahle nekonečnost jenom klidně přeplazila přes řady nepřátel – a nezůstane mezi nimi jediný živáček! Nic mu neuškodí, silná kůže, tvrdá jako křemen, ho uchrání před našimi strašlivými kusadly. Pravda,“ a při tom pomyšlení zbledl, „ten had by se mohl obrátit i proti mým šikům... Jenomže – především se nikdy neopovází postavit se proti mně, proti Mně – a pak: boží prozřetelností je dáno, že je slepý...! Ba právě, nevidí, jak jsme malí, můžeme mu snadno nalhat, že jsme nesmírně velcí – ani osahat si nás nemůže, protože nemá prsty! A můžeme mu také namluvit, že máme strašlivé, neznámé zbraně. Všechno se vyřeší! Jsem já to hlava geniální! Vymyslil jsem

novou zbraň, naprosto nový prostředek vedení války! Takové vynálezy vždy rozhodují o osudu národů. Vzpomeňme si na falangu, jíž Epameinondas napomohl těm hlupákům z Théb k hegemonii a později i Alexandrovi k světovládě! Anebo na nasazení slonů či lvů do bitev! Anebo na Žižkovy vozové hradby a zátarasy! A především na vynález Bertholda Schwarze!¹ Ale co to všechno je proti mému vnuknutí! Eiffelovka, která se převalí přes vojenské oddíly – ale pitomost! Tenhle had je desetkrát větší a těžší – a k tomu všemu je živý! A slepý! Slepý nástroj mé velikosti! Stanu se Alexandrem Velikým, vládcem světa a nade mnou už bude stát jenom nebeský vládce!“

Přeletěl pohledem po krajině. Na severu a na západě, ve vzdálenosti nějakých 100 m, ji ohraničoval veliký tok Zambezi; co leželo za ním, nemohlo krátkozraké mravenčí oko vidět; proto pokládali mravenci tuto řeku za oceán, který znamená konec světa. Na východě a na jihu ve vzdálenosti asi km, se táhla řada termitišť, 7 až 8 m vysokých – ta milimetrovému králi připadala právě tak vysoká jako lidem Himálaje; tam se podle názoru formiconů dotýkala země nebeské báně a tvořila tak hranici světa. Mezi těmito horami a mořem Zambezi se rozkládala travnatá pláň; jediné vyvýšeniny, které na ní byly, tvořilo asi 20 mravenišť; 15 z nich měřilo asi 40–60 cm, zbývající pak 1 až 1 a 1/2 m.

„Tyto nezměrné prostory, tento Orbis terrarum, bude patřit mně, jenom mně,“ zašeptalo Jeho Veličenstvo zpité očekáváním vítězství, slávou a rumem. „Všechny ty státy se budou svíjet pod mou obrovskou patou, jejich vojska se stanou mými vojsky a všechny jejich ženy mými děvkami; nekonečné zásoby v jejich sýpkách – jejich dojnice – jejich vajíčka, – z jejich nejlepšího potomstva si vychovám své osobní otroky... Nejenom malé státečky černých mravenců – i 5 velmocí obrovských rezavých lupičů, na jejichž porobení jsem nepomýšlel ani ve snu, jejichž caesarové se ke mně chovají jako anglický král k nějakému knížeti z Dahomeye, ha! – i ty rozdrťím a jejich nenávidění tyrani mi budou líbat zadek, než budou krůtě popraveni... Já, já nade všechno, nade všechno na světě, já mravenčí Alexandr!“

Cítil potřebu vybit své blouznění mocným činem. „Ať toho psa parlamentáře svážou do kozelce!“ zařval znenadáni. „Ať je bez meškání pro své neuctivé chování ke vznešenému hadovi rozčtvrcen, i všechny jeho ženy, a také jeho děti a jeho otec a jeho matka, jakož i jeho otroci, dojnice a všichni ti, kteří s ním v tomto roce byli ve styku!“

A pak lamentujícího nešťastníka odvěkli. V tu chvíli také válečníci přinesli dva živé králíky a postavili před krále džbán plný vody. Ale o tom ať promluví druhá kapitola.

* * *

Milý, hloupý čtenáři, neposmívej se mravenčímu Alexandrovi, ale přemýšlej: Alexandru Makedonskému, Napoleonovi atd. se říkalo vládci světa – ty sám jsi možná často papouškoval podobné tituly. A vlastně – co je to svět?: Souhrn všeho, co existuje. Takzvaný „vesmír“ je pravděpodobně jenom zanedbatelně malý díl světa: prostor si lze snadno odmyslet od jsoucná. Naše planeta je jednou molekulou „vesmíru“. Ale ani tuto celou molekulu neovládli tihle dobyvatelé, nýbrž jenom její nepatrnou část. A co to tu vůbec žvaním za hlouposti!: copak ve svých říších ovládli například vítr, vulkány, podnebí, mouchy, ptáky nebo bacily? Jenom mizerných pár milionů lidí! Ale co dál ještě blouzním? Některých jejich rozkazů sice lidé trochu uposlechli, ale jinak každý člověk jednal takřka ve všem podle své vlastní vůle. Ba co víc: každý člověk v jejich okolí do určité míry sám ovládal tyto ovladatele světa. Jediné dobře volené slovo každého sluhy stačilo, aby je na dlouhé hodiny otrávil; jejich život byl závislý na momentální náladě kdejakého holiče; dokonce i štěknutí pinčla, bodnutí nějaké štěnice, přimělo tyhle všedobývatele k jednání, které jim bylo stejně proti srsti jako otrokům jejich práce. Ostatně známá pravda je, že „vládci“ jsou nejžalostnějšími otroky národů, jimž vládnou, stejně jako je pravda, že se železnice vozí po lidech a nikoli obráceně...

Milý čtenáři, který jsi už i prostřednictvím těchto duchaplných výlevů zmoudřel, nezapomínej ani na to, že velikost sama o sobě – ať už sestává z nejvyšší vznešenosti, anebo z lidského hulvátství – pro skeptické oko slepého hada nic neznamenal! Neboť právě tak jako ta nejintenzivnější opilost je výhradní strýzlivostí a maximální rychlost absolutním klidem, stejně jisté je, že vládce jedné vše-molekuly ve srovnání spinélem, který na něho šteká a jehož blafání často lépe realizuje myšlenky světového ducha, mění se v čin, než houf kněžourů vůli svého přízraku Pána Boha, že tento vládce byl, je a bude mlhovinou svých tvůrců.

A tak bylo jasné, že samovládce všech černých mravenců byl prudce vytržen ze svého pocitu podmanitele světa, když se náhle objevila jeho manželka. Jeho Veličenstvo ji ráčilo pozvednout do hodnosti své manželky v době svého mládí pro její schopnosti ve vertikální poloze – nejvznešenějšího milostného umění mravenců – navzdory jejímu již tehdy nepřehlédnutelnému zlomyslně jízlivému charakteru. A jak to u žen často bývá, její libidinózní ctnosti se bohužel nevyvíjely proporcionálně, nýbrž protikladně k její kousavosti. A k tomu všemu byla vegetariánka a v jejím okolí se neustále pohybovali dva zpovědníci – vůbec nemluvě o jejím doslova trestuhodném pohrdání veškerými alkoholickými nápoji.

„Cítím tady rum! Proč jsi dnes nebyl na polední pobožnosti? Co se to tu vyvádí s tou nestvůrou?“ valila se zní překotně slova. „Fuj, kdo se tu živí zvířecími zdechlinami? Je to odporné, jak ta válka zesprost’áčuje!“ a odvrátila se s ohrnutým nosem. Jeho Veličenstvo si ulehčené oddechlo, když se náhle otočila a ještě se zeptala: „Co je s tím hadem?“ Král se nuceně usmál a zakoktal: „Ten had... tenhle had... nu ano, je to had.“ „To vidím, idiote, že to není žádná mšice,“ prohlásilo posměšně Její Veličenstvo. „Ale chci ihned vědět,“ V tom okamžiku pozvedl had hlavu a řekl pokojně. „Velkomožná královno, co jsem, stojí v Ophirově knize sedmi mudrců, zapsáno krví cudné panny, že můj cíl je mi stanoven od prapočátku světa, ale to, co chci teď, vám může povědět jenom ten psohlavec jménem Klíma, který napíše i následující kapitolu této knihy.“

* * *

– – „Pardon,“ opravil se had, „to také mohl Böhler říct sám, že chci žrát a chlastat!“

„Ale to už je úplný blázin!“ rozkřikla se královna. „Jakýpak Böhler? Jakýpak psohlavec? Jakápak kapitola? Je snad tohle všechno jenom román a já nic než románová postava?“ rozčileně se chytla za hlavu a na několik okamžiků ztuhla...

„Propána!... Právě jsem přišla na strašlivou věc!... Zdálo se mi!... že já i to všechno je opravdu jenom román, prázdná fikce, – že celé bytí je pouze iluzí, v podstatě čistou Nicotou. Bože, odpusť mi tu hříšnou myšlenku!... Ale nesmysl je všechno! Ty ožralý kriminálníku i s tím tvým hadem, ty chceš, ty si troufáš dělat si ze mne blázny! Hrom aby do tebe! Ale jen počkej doma! Vařečka, zouvák, – rozumíš? Jestli tě poslouchají ti tvoji vojenští zabeďněnci – já nikdy, nikdy! Poroučím ti, abys přerušil veškeré styky s tímhle posraným hadem, zaprděným Böhlerem a s tím modrým psohlavcem! Fuj, styď se, ty hlavo pomazaná, pořád jsi jenom s těmi svými darebáckými básníky, komedianty, s tou sebrankou filosofů a podobných idiotů, místo abys pobýval se zbožnými kazateli, – místo abys se svou ženou, – – ty eunuchu, ty kapoune, ty valachu!“...

A soptíc zlostí kvapným krokem odešla.

Král se nadechl a do rtů se mu vrátila barva. Když byla megera už dost daleko, oslovil tichým hlasem své vojáky:

„Podřízení moji, nepochybuji, že tato scéna mocně přispěla k tomu, že vaše poslušná úcta k mé osobě vzrostla v úctu nekonečnou. Pravý muž je ke slabšímu pohlaví vždy galantní a pln ohledů – patří k tomu i to, že si nechá líbit posměvačná slova, ba i – výprask od své ženy, aniž by na to reagoval, aniž ji jediným slovíčkem urazil. A tak jsem se k té staré smradlavé couře choval i já, – a na svou rytířskou povinnost nikdy nezapomenu: o téhle sešlé, vilné ohyzdě mluvím vždy jen dobře!“

„Náš král je nade všechna slunce!“ zahulákali vojáci jeho průvodu. Ale král sebou prudce trhl... Ze zkušenosti až příliš dobře věděl, že